

โครงการนำร่องหมู่บ้านป่าพรุเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมป้องกันไฟป่าอย่างยั่งยืน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ด้วยป่าพรุในพื้นที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งครอบคลุมในท้องที่ ๕ อำเภอ ๑๒ ตำบล ๔๔ หมู่บ้าน ของอำเภอชะอวด หัวไทร เขียวใหญ่ ร่อนพิบูลย์ และเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งนอกจากเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายและสำคัญทางชีวภาพ ที่ได้รับการกำหนดเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย และพื้นที่เตรียมการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือแล้ว ยังคงมีความสำคัญต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจ คือเป็นแหล่งเก็บเกี่ยวกระจูด ที่นำไปสานเสื่อ หรือผลิตภัณฑ์กระจูด อันเป็นรายได้หลักของชุมชน และเป็นแหล่งหาปลาตามลำคลองในพื้นที่ป่าพรุ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญของชุมชนอีกด้วย แต่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าพรุในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าพรุ การบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าพรุ โดยลักลอบเผาป่าพรุเพื่อหวังผลให้เสื่อมโทรม ซ้ำขยายและครอบครองพื้นที่ป่าพรุ เพื่อทำการเกษตรกรรม โดยสถานการณ์การไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ ยังคงปรากฏเกิดไฟป่ารุนแรง มากน้อยมาโดยตลอด

ดังนั้นการป้องกัน ควบคุมไฟป่า และดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ป่าพรุ ควรจัดต้องเป็นไปในรูปแบบของความร่วมมือกันของภาครัฐและภาคประชาชน ด้วยเหตุนี้การดำเนินการโครงการหมู่บ้านป่าพรุเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมป้องกันไฟป่าอย่างยั่งยืน จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักให้ภาคประชาชนเห็นถึงความสำคัญของป่าพรุ ผลเสียของไฟป่าที่เกิดกับป่าพรุ และมีจิตสำนึกในการดูแลรักษา ปกป้องทรัพยากรป่าพรุ สร้างเสริมแนวร่วมและเครือข่ายในการป้องกัน ควบคุมไฟป่า และดูแลรักษา เพื่อให้คงไว้ซึ่งทรัพยากรป่าพรุที่มีความสำคัญต่อชุมชนทั้งทางสังคม และเศรษฐกิจ อย่างยั่งยืนสืบไป

ผลการดำเนินงาน

กิจกรรมประชุมองค์กรผู้นำชุมชนป้องกันไฟป่าเพื่อพัฒนาความแข็งแกร่งองค์กรผู้นำชุมชนในการป้องกันไฟป่า

จำนวน ๔ ครั้งๆ ละ ๓๐ คน เป็นเจ้าหน้าที่ ๘ คน และผู้นำชุมชนป้องกันไฟป่า ๒๒ คน (๑ผู้นำชุมชนตำบลครั้ง) (คน ๒ หมู่บ้าน ๆ ละรวมจำนวน ๑๒๐ คน

ศึกษาดูงานการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการรักษาทรัพยากรป่า
ไม้ของชุมชนบ้านวังพา หมู่ ๙ ตำบลทุ่งตำเสา
อำเภอหาดใหญ่ และป่าชุมชนดีเด่นบ้านนิคม
อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ด้านการเสริมสร้าง

องค์ความรู้ใหม่ ที่ฟาร์มตัวอย่าง ตามพระราชดำริ จังหวัดพัทลุง และด้านเศรษฐกิจ
พอเพียงที่สวนไม่หลงเอื้อน อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

กิจกรรมอบรมฝึกทบทวนอาสาสมัคร
ป้องกันไฟป่า

กิจกรรมสนับสนุนกิจกรรมชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีส่วน
ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าพรุหรือด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตชุมชน ได้แก่ การเจาะ
บาดาลให้กับชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์

กิจกรรมค่ายเยาวชน “ต้นกล้า ต้นใหม่ แห่งผืนป่าพรุ” ๓ ครั้งๆ ละ ๔๕ คน
แบ่งเป็น ครั้งที่ ๑ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ - ๖ ครั้งที่ ๒ ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น และครั้งที่ ๓ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมจำนวน
๑๓๕ คน

กิจกรรมโครงการเยาวชนปิดเทอมรณรงค์ป้องกันไฟป่า โดยจ้าง
นักเรียนในชุมชนซึ่งศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๒๒ คน
ทำงานรณรงค์ป้องกันไฟป่าในช่วงปิดเทอม จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
พูดคุยผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน เดินแจกสื่อ ใบปลิว

การอบรมเสริมทักษะการป้องกันไฟฟ้าแก่เจ้าหน้าที่
ของรัฐ ให้กับสถานีควบคุมไฟฟ้าต่าง ๆ ที่เข้ามา
สนับสนุน การควบคุมไฟฟ้าในพื้นที่ป่าพรุ และ
เตรียมพร้อมเครื่องมือการปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้า

ในช่วงสถานการณ์วิกฤต ๔ ครั้งๆ ละ ๔๐ คน รวมจำนวน ๑๖๐ คน และสนับสนุน
เครื่องมืออุปกรณ์ดับไฟฟ้า ๔ ชุด เพื่อเตรียมพร้อมการควบคุมไฟฟ้าในช่วงสถานการณ์วิกฤต

ผลที่ได้รับ

๑. ชุมชนเกิดจิตสำนึกและความเข้มแข็งขององค์กรภายในชุมชนในการอนุรักษ์ป่าพรุ
๒. ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าพรุ เพื่อลดปัญหา ความขัดแย้ง รวมถึงข้อพิพาท
ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าพรุ
๓. ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น ในการพึ่งพาตนเองและปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
๔. พื้นที่ป่าพรุ ได้รับการดูแลรักษา ป้องกันไฟฟ้า อนุรักษ์และฟื้นฟูให้คืนความอุดมสมบูรณ์ สามารถที่จะ
เอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

โครงการปลูกฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ (๗ - ๑๐ ปี)

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

พื้นที่ที่สภาพเดิมเป็นป่าดิบเขาและป่าเต็งรัง จะมีพรรณไม้ดั้งเดิมประจำถิ่นของชนิดป่านั้นๆ เหลือน้อยและยากที่จะฟื้นตัวกลับเป็นป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ดั้งเดิมได้ หรือต้องใช้เวลาเวลานานมาก โดยเฉพาะแล้ว ต้องการเวลา ๕๐ และ ๖๐ ปี ในการฟื้นตัวและใช้เวลา ๕๐ และ ๖๒ ปี ในการพัฒนาการเจริญเติบโต และสุดท้ายต้องการเวลา ๑๐๐ และ ๑๒๒ ปี ในการเจริญเติบโตและพัฒนาเป็นป่าที่สมบูรณ์

วิธีการดำเนินการ

๑. จัดทำแนวกันไฟรอบพื้นที่แปลงเป้าหมาย
๒. จัดเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนป้องกันไฟป่า ดูแลรักษาป่า
๓. ปลูกเสริมพันธุ์ไม้หลักยืนต้นประจำถิ่น ที่มีระบบรากหลายระดับ ความลึก และเรื้อนยอด ระดับชั้นฝายต้นน้ำลำธารและปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ที่เหมาะสม
๔. ดำเนินการมาตรการเสริมในด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ และกระจายความชุ่มชื้นแก่พื้นที่ด้วยการจัดสร้างฝายต้นน้ำลำธารและปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ที่เหมาะสม
๕. ดำเนินการในแต่ละแปลงเป้าหมายอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา ๑๐ ปี เพื่อเร่งบำรุงรักษาระบบนิเวศอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงาน

บำรุงรักษาพันธุ์ไม้ที่ปลูกเสริมป่าเพื่อการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ แปลงปลูกปี ๒๕๔๒ เนื้อที่ ๒๐๐ ไร่ ปี ๒๕๔๓ เนื้อที่ ๒๐๐ ไร่ ปี ๒๕๔๔ เนื้อที่ ๒๐๐ ไร่ รวมเนื้อที่ ๖๐๐ ไร่ โดยในปี ๒๕๕๔ ปลูกที่ ต.หินตก อ.ร่อนพิบูลย์ โดยชนิดพันธุ์ไม้ที่ปลูก ได้แก่ หลุมพอยางนา, จำปาป่า, ตะเคียนทองประะ, และมีอัตราการรอดตาย ๙๕% ดायวัชพืช ๒ ครั้ง ถางวัชพืชรอบโคน ๑ ครั้ง ใส่ปุ๋ย ๑ ครั้ง ซ่อมปรับปรุงแนวกันไฟ และปลูกซ่อม ๑ ครั้ง

โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำร่วมกับชุมชนคนต้นน้ำ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำ ยังถูกบุกรุกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่โดยรวม ดังนั้น การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการพื้นที่ต้นน้ำอย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อีกด้วย

พื้นที่ดำเนินการ

ชุมชนพื้นที่ ต.ลานสกา อ.ร่อนพิบูลย์

ผลการดำเนินงาน

บรรยายให้ความรู้ในการดูแล รักษาป่าต้นน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อเอกสารประกอบ วีดิทัศน์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์เสนอแนวคิดมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ราษฎร ผู้เข้าร่วม ได้แก่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรชุมชนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักและเกิดจิตสำนึกมีส่วนร่วมดำเนินการบริหารจัดการป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้น จำนวน ๘๑ คน เกินเป้าหมายที่ตั้งไว้ ๓๕%

ผลได้รับ

๑. ชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำได้มากขึ้น
๒. เพิ่มศักยภาพผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและราษฎรให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. ราษฎรในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำได้อย่างยั่งยืน